

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет хореографічного мистецтва
Кафедра народної хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньо-професійної програми
роботи

доц. Каріна ОСТРОВСЬКА

“_____” _____ 20__ року

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчальної

проф. Інна СТАШЕВСЬКА

“_____” _____ 20__ року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

НАРОДНИЙ КОСТЮМ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 024 «Хореографія»

Освітня програма «Народна хореографія»

Вибірковий компонент

Мова викладання – українська

Харків, 2020

Силабус з дисципліни «Народний костюм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 024 Хореографія освітньої програми «Народна хореографія», Х. ХДАК, 2020 – 22 с.

Силабус затверджено на засіданні кафедри народної хореографії
(протокол №1 від 26.08.2020 р.)
Завідувач кафедри народної хореографії, доцент Каріна ОСТРОВСЬКА

Силабус затверджено на засідання групи забезпечення спеціальності
024 Хореографія
(протокол №1 від 27.08.2020 р.)

Силабус склав:
старший викладач кафедри народної хореографії –
Курдупова Олена Миколаївна

Голова групи забезпечення
Декан факультету хореографічного мистецтва,
професор

Борис КОЛНОГУЗЕНКО

©Харківська державна академія культури, 2020 рік

© Курдупова О. М., 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність 024 Хореографія Освітня програма Народна хореографія	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		4-й
		Лекції
		20 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: бакалавр	Семінарські
		10 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю: залік
		4 сем.

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 30/60

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

«Народний костюм» – дисципліна з вибірових освітніх компонентів, загальним обсягом – 3 кредити.

Мета – ознайомлення студентів з основними типами та різновидами складових елементів традиційного українського народного костюму; досконале вивчення особливостей народних костюмів мешканців різних регіонів України; вивчення основних типів та різновидів складових елементів традиційного народного костюму XIX ст. окремих країн і народів; ознайомлення із основними прийомами сучасної сценографії; формування практичних навичок по розробці та створенню ескізу танцювального костюму та ескізу оформлення сцени.

Засвоєння навчальної дисципліни «Народний костюм» забезпечує набуття наступних **спеціальних компетентностей**: здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної); здатність використовувати широкий спектр між дисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти; здатність використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання завдань та вирішення проблем в сфері професійної діяльності; здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції; здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проекту; здатність дотримуватись толерантності у міжособистісних стосунках, етичних і добродійних взаємовідносин у сфері виробничої діяльності.

Програмними результатами вивчення дисципліни «Народний костюм» є навички, що дозволяють розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин; володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом; розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності; відшуковувати необхідну інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності; розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва; володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора; аналізувати і оцінювати результати педагогічної, асистентсько-балетмейстерської, виконавської, організаційної діяльності; мати навички викладання фахових дисциплін, створення необхідного методичного забезпечення і підтримки навчання здобувачів освіти; розвивати комунікативні навички, креативну і позитивну атмосферу в колективі.

Критерієм засвоєння теоретичного та практичного матеріалу дисципліни «Народний костюм» можна вважати досягнення мінімального порогового рівня у 60 балів.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Народний костюм ХІХ ст. різних регіонів України

Тема 1. Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму

Визначення терміну «Народний костюм». Складові компоненти народного костюму як цілісного художнього ансамблю. Чинники, що впливають на характер костюмів: природно-географічні умови, культурно-господарська та суспільна діяльність людини, тощо. Функції одягу та їхня історична динаміка: захисна, оберегова, естетична, етнічна, соціальна, статевовікова. Класифікація традиційного одягу: залежно від статі людини; залежно від віку людини; залежно від розташування на тілі (натільний, поясний, нагрудний одяг і т.д.); залежно від призначення (буденний, робочий, святковий, обрядовий). Етнографічні ознаки народного одягу(матеріал, крій, конструкція, техніка шиття, об'єднання деталей одягу в комплекси). Композиційна особливість народного одягу - комплексність.

Тема 2. Тема 1. Художні особливості українського костюму

Естетичні властивості матеріалів одягу. Прийоми формоутворення основних компонентів вбрання: крій, пропорції. Народні композиційні прийоми створення комплексів одягу, способи поєднання та носіння компонентів вбрання. Особливості оздоблення одягу різних регіонів України: орнаментальні мотиви та колорит оздоблення, різновиди декоративних прийомів оздоблення одягу та техніка їх виконання (вишивка, мереживо, аплікація, мережка тощо), розміщення декору.

Семінарське заняття: Традиційні прийоми оздоблення одягу різних регіонів України – 2 год.

Тема 3. Основні різновиди компонентів українського вбрання

Чоловічі та жіночі сорочки: тунікоподібні, з плечовими вставками, з суцільно кроєним рукавом, на кокетці. Чоловічий поясний одяг: штани та шаровари, жіночий поясний одяг – спідниці: плахта, дві запаски, обгортка (дерга, горботка, горбатка), спідниця з фабричної тканини, літник, андарак, щорц, фартух. Типи жіночих фартухів. Нагрудний одяг – чоловічі безрукавки, кептарі, цурканки; жіночі безрукавки, керсетки, керсетки-станіки, камізелькі. Типи верхнього одягу в залежності від сезону (осінньо-весняний та зимовий) та в залежності від крою: прямий, халатоподібний, приталений. Найпоширеніші різновиди верхнього одягу: свита, жупан, сіряк, кирея, кобеняк, бурка, манта, сердак, гуня, юпка, бурнус і т.д. Головні убори. Взуття. Різновиди чоловічих та жіночих поясів. Прикраси.

Семінарське заняття: Основні різновиди компонентів українського вбрання – 4 год.

Тема 4. Традиційне вбрання запорізьких козаків

Українське козацтво - яскрава сторінка національної культури України. Вплив на одяг козаків традицій Середньої Азії. Різниця в одязі залежно від ієрархічного ділення козацького війська. Повсякденне, похідне та парадне вбрання. Основні компоненти костюму: сорочка, шаровари, кушак, жупан, каптан, кирея, кунтуш, чоботи. Характерні риси зачісок. Національна зброя.

Тема 5. Народний костюм Центрального регіону України

Базування народного костюму мешканців Центрального регіону на єдності рис, властивих культурі українського етносу в цілому.

Характерні риси вбрання чоловіків: особливості носіння основного комплексу одягу, обов'язкова деталь костюму - безрукавка (пізніше - жилет), різноманітність форм верхнього одягу.

Характерні риси жіночого вбрання: різноманітність місцевих варіантів жіночих костюмів, особливості в оздобленні сорочок та керсеток - застосування різних технік оздоблення, наявність багатьох форм поясного одягу.

Тема 6. Народний костюм Слобожанщини

Залежність народного одягу цього регіону від особливостей господарства: Слобожанщина - промислово розвинений регіон.

Вплив культури Росії па народний костюм Слобожанщини: поширення сарафанів, кумачевих сорочок і т.д. Застосування фабричних тканин у виготовленні одягу. Характерний рослинний орнамент в оздобленні жіночих сорочок. Ознака верхнього одягу – багатство оздоблення.

Тема 7. Народний костюм Поділля

Зональні варіанти народних костюмів Поділля: північно-західний, східний та наддністрянський.

Народний одяг північно-західної зони: тривале збереження архаїчних рис; наближення до одягу суміжної Волині.

Традиційне вбрання східних регіонів Поділля: збереження давніх елементів; особливості колориту вбрання, відмінного від Центральної України.

Народний костюм наддністрянської зони: наближення до одягу Прикарпаття; відображення локальної своєрідності вбрання в особливостях конструктивних прийомів, колориті та композиції декору, техніці вишивки, способах носіння одягу, в його термінології.

Тема 8. Народний костюм Українського Полісся

Стійке збереження в народному одязі архаїчних елементів. Наближення традиційного вбрання Північного Полісся до національного костюму Білорусії. Особливості носіння основного комплексу чоловічого костюму. Характерні риси жіночого одягу - своєрідний крій безрукавок, особливості оздоблення вбрання та розташування вишивок і т.д. Кольорова гама - перевага білого та червоного тонів.

Тема 9. Народний костюм Карпатського регіону України

Феномен традиційної культури Карпатського регіону.

Зональні комплекси народного вбрання Карпатського регіону: гірських районів Карпат, Прикарпаття, Закарпаття.

Комплекси вбрання гірських районів Карпат: костюми гуцулів, лемків, бойків - загальні та відмінні риси, оригінальні елементи, особливості прикрас, доповнень та оздоблення одягу.

Традиційне вбрання населення Прикарпаття - буковинців і покутян: наближення до наддністрянського варіанту подільського народного костюму, особливості крою деяких видів одягу, його декоративного оформлення і т.д.

Народні костюми Закарпаття - специфіка виготовлення тканин, крою та носіння у комплексі деталей одягу.

Тема 10. Народний костюм південного регіону України

Формування національного костюму внаслідок взаємодії культур українського, російського, молдавського та інших народів; вплив міської моди.

Донеччина: характерні риси жіночого одягу: особливості вишивки сорочок, спідниці дерга та обгортка, керсетки «карасики», кофта і спідниця «парочка»; традиційне чоловіче вбрання: обов'язковий елемент одягу - жилетка, костюми - трійки.

Центральні степові райони: різноманітність локальних варіантів традиційного одягу. Наближення народного вбрання Дніпропетровщини до традиційних костюмів Донеччини, Полтавщини, Харківщини, вбрання Кіровоградщини - до костюмів Черкащини та Поділля.

Крим: формування традиційного вбрання на основі костюмів переселенців з різних регіонів України, Росії, частково Білорусії. Використання для виготовлення одягу фабричних тканин, вплив міської моди.

РОЗДІЛ 2. Народний костюм ХІХ ст. різних країн і народів.

Тема 11. Російський народний костюм.

Характерні риси чоловічого вбрання: розповсюдження одного типу основного комплексу одягу на більшості території Європейської частини Росії. Складові частини основного комплексу вбрання. Традиційне взуття – лапті, чоботи, валенки. Різновиди верхнього одягу – кафтан, свита, зіпун, піджак, тулуп, шуба, фезезея. Різноманітні головні убори.

Комплекси жіночого вбрання: 1 комплекс - сорочка зі спідницею паньовою і головним убором сорокою (Південь Росії, області Центральної Росії - Тульська, Московська, Калузька); 2 комплекс - сорочка з сарафаном та кокошником (Північ Росії, Центральна Росія - райони Поволжя, Уралу, Сибірі, Південні області - Воронежська, Курська); 3 комплекс - сорочка зі спідницею андарак (Курська, Орловська, Казанська, Смоленська області); 4 комплекс - сорочка із сукнею кубельком, з середини ХІХ ст. замінюється на міський костюм «парочка» (Північний Кавказ, Ставропольський та Краснодарський край). Характерна риса 1 та 2 комплексів - не підкреслюється лінія талії. 2 комплекс - типи сарафанів : косоклинний, прямий; на бретельках, з ліфом. Використання кольорів в костюмах залежно від регіонів: на півночі перевага тонального співвідношення кольорів, на півдні - контрастного. Традиційне взуття – лапті, черевики, чоботи, валенки. Види верхнього одягу (як у чоловіків).

Тема 12. Білоруський народний костюм.

Традиційне вбрання чоловіків: сорочка «кашуля» та штани «гачі», нагрудний одяг - безрукавки; верхній одяг - світи, курти - особливості силуету; характерні доповнення. Традиційне взуття – плетене та шкіряне.

Особливості жіночого народного костюму - різновиди сорочок; типи спідниць: паньова, андарак, андарака - вибіванка; види нагрудного одягу: безрукавки гарсетки, бамбетки, курти без рукавів, до талії, з баскою або з фестонами; характерне оздоблення поясів; дівочі, жіночі зачіски та головні убори. Традиційна гамма кольорів - перевага білого та червоного, характерні геометричні узорі для вишивки, головні убори та прикраси з соломи.

Тема 13. Польський народний костюм.

Умовний розподіл народних костюмів Польщі на 3 групи залежно від районів їх розповсюдження. *Характеристика одягу 1 групи* (Карпати, область розгалуження Вісли і Сана, місцевість Бел-горая): особливості крою жіночих сорочок, різновиди спідниць, традиційна вишивка, оздоблення шнуром. *Загальні риси костюмів 2 групи* (ченстоховський, келецький, ловичеський, мазовецький одяг): характерна особливість - використання смугастих тканин, традиційні складові частини чоловічого та жіночого вбрання.

Одяг 3 групи: найбільш розповсюджений варіант - краковський костюм; різновиди верхнього одягу чоловіків; типи сукманів; головні убори «рогатувки»; традиційне оздоблення жіночого костюму; особливості головних уборів, прикраси та аксесуари.

Тема 14. Угорський народний костюм.

Різноманітність костюмів залежно від верств населення. Традиційна гамма кольорів.

Загальні риси чоловічого одягу: традиційна сорочка з широкими рукавами, довгі сорочки південної Угорщини, типи штанів, пояс «тюсе», оздоблення одягу різнокольоровими шнурами.

Традиційні жіночі костюми: особливості пошиву сорочок, розповсюджена деталь - безрукавка «пруслік», типи спідниць, найбільш красива частина одягу - фартух, традиційні прикраси та оздоблення костюмів.

Тема 15. Молдавський народний костюм.

Характерні риси Молдавського чоловічого костюму: типи сорочок, типи штанів – ізмене, іцарь, мешинь, міського типу. Нагрудний одяг - вовняні (мінтянаш) або хутрянні (бонде, пептар) безрукавки; різновиди поясів (бриу, кимир), різноманітні прикраси.

Молдавський жіночий костюм: типи сорочок (найбільш розповсюджена сорочка з широкою горловиною та зборками навколо неї); типи спідниць – катринце, фоте, фусте; використання великих хусток в якості поясів; пояс – беєр; особливості зачісок та головних уборів (хустки, кирпе, нефраме); різноманітні прикраси.

Традиційне взуття - опінч.

Тема 16. Іспанський народний костюм.

1 тип іспанського народного одягу (в основі одяг Леонсько-Кастильського району): чоловічий костюм – сорочка каміса, короткі штани-шаровари сарагулес, жилет чалеко, коротка куртка болеро, верхня накидка ангуарина, плетене шкіряне взуття абаркас, альпартати, черевики сарапатос, капелюх сомбреро або фаха монтеро. Жіночий одяг – біла сорочка, спідниця, фартух з мережева

2 тип іспанського одягу (в основі одяг Південної Андалусії): чоловічий костюм – відрізняються від першого комплексу довгими штанами, жіночий костюм – довга сукня обов'язково з двома-трьома оборками.

Чоловічі головні убори, жіночі зачіски, прикраси та доповнення.

Тема 17. Циганський народний костюм.

Особливості одягу, викликані умовами образу життя, побуту, традицій. Вплив на циганський костюм інших культур. Загальні риси чоловічих (яскраві різнокольорові сорочки, широкі штани, чоботи) і жіночих костюмів (коротка сорочка з довгими рукавами різноманітних фасонів, довга пишна спідниця, обов'язково із однією оборкою, шаль, зачіски – вільне волосся або зібране у вузол, черевики або взуття взагалі відсутнє). Перевага в одязі яскравих кольорів. Характерні металеві прикраси. Зачіски чоловіків та жінок.

Тема 18. Грузинський народний костюм.

Збереження давніх традицій в одязі кавказьких народів. Залежність вбрання від особливостей побуту, релігії, народної етики. Ідеал чоловічої та жіночої краси, відображення його в одязі. Особливості взуття, прикрас, доповнень. Національна зброя. Характеристика та складові частини чоловічого та жіночого костюмів.

Тема 19. Кримсько-татарський народний костюм.

Вплив на традиційне вбрання кримських татар одягу народів Середземномор'я та Чорноморського узбережжя. Залежність національного костюму від особливостей релігії та традиційних правил побутових взаємовідносин. Використання в святковому одязі дорогих тканин (бархат, парча, тощо). Характерні риси чоловічого та жіночого вбрання.

Тема 20. Болгарський народний костюм.

Особливості чоловічого вбрання: характерні сорочки; типи штанів – беневреци, димії, потурі, традиційні кольори для штанів – чорний та білий; нагрудний одяг – безрукавки, особливості їх оздоблення, верхній одяг, взуття – постолои опанки та черевики.

Характерні риси жіночого одягу: 1 тип вбрання – зі спідницею «дві престилки», 2 тип вбрання – з сукнею суман. Особливості крою сорочок; нагрудний одяг – вовняні безрукавки червоного або білого кольору, кафтан – долактанка; національний верхній одяг; традиційне взуття – постолои опанки, черевики; дівочі зачіски; головні убори; традиційні прикраси з монет.

Тема 21. Єврейський народний костюм.

Особливості одягу, викликані впливом інших культур. Загальні риси костюму Ізраїлю. Характеристика вбрання хасидських євреїв. Складові частини

одягу одеських євреїв (вплив міської моди кінця XIX - початку XX ст.). Відображення в костюмі особливостей побуту, релігії, норм етики. Характерна манера носіння одягу. Особливості оздоблення та аксесуарів.

Тема 22. Народний костюм різних країн XIX ст.

Тема розглядається на семінарському занятті № 1. Студенти готують доповіді про національне вбрання окремих країн. (див. «Методичні рекомендації до семінарських занять»).

Семінарське заняття: Народний костюм різних країн XIX ст. – 4 год.

РОЗДІЛ 3. Сценічне оформлення хореографічної вистави.

Тема 23. Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави.

Значення сценографії для загального сприйняття глядачем хореографічної вистави. Видатні художники - сценографи та їх творчі роботи в балетному театрі (Л. Бакст, О. Бенуа, О. Головін, С. Вірсаладзе, Б. Мессерер та інші).

Семінарське заняття: Сценографія хореографічних вистав – історія та сучасність – 4 год.

Тема 24. Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання.

Загальна характеристика обладнання та особливостей декораційного оформлення театральної сцени: грецького та римського театрів, середньовічного театру Європи, театру епохи Відродження, європейського театру XVII - XVIII ст., придворних та імператорських театрів Росії.

Театральні приміщення XX ст. – збереження академічних традицій та пошук нових форм.

Тема 25. Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени.

Розподіл театрального приміщення, розподіл сцени (портал, авансцена, ар'єрсцена, бокові «кишені», поняття про «плани» сцени); верхня сцена (робочі галереї, підйомні пристрої); нижня сцена (трюми, їх значення).

Освітлювальне обладнання сучасної сцени: класифікація освітлювальних приладів, верхнє освітлення сцени, нижнє освітлення, бокове освітлення, маскування освітлювальних приладів.

Декораційне оформлення сцени: види декорацій (м'які - одяг сцени, тверді - плоскі та об'ємні). Одяг сцени: типи (робочий, концертний), складові частини (завіса, бокові куліси, падуги і т.д.).

Основні вимоги до технічного оснащення сучасної сцени. Правила техніки безпеки при роботі на сцені.

Тема 26. Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.

Специфіка сценографії для вистав хореографічного мистецтва: залежність оформлення від особливостей виразних засобів танцю.

Основні прийоми сценографії. Залежність сценографії від виду танцювального мистецтва, від теми, ідеї хореографічного номеру, і т.д. Прийоми художнього освітлення хореографічної вистави: освітлення танцівників, одягу сцени, твердих декорацій, прозорих та напівпрозорих елементів декорацій, імітація природних явищ і світлових ефектів (вогонь, дощ, сніг і т.д.). Принципи оформлення сценічних площадок різних типів: класична сцена - коробка, бальна зала, арена і т.д.

Загальні правила виготовлення ескізу оформлення сценічної площадки - основні вимоги до ескізів, складові частини ескізів (див. додаток).

Тема 27. Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.

Танцювальний костюм, його значення в хореографічній виставі. Складові частини танцювального костюму. Специфіка костюмів для артистів хореографічного мистецтва.

1. Костюм виконавців класичного танцю.

Костюм танцівників балетних вистав Західної Європи XVII ст., костюм артистів балету у XVIII ст., реформи сценічних танцювальних костюмів Ж.-Ж. Новерра, костюми танцівників в балетах Ш.Дідло, І.Вальберха, балетний костюм епохи романтизму, М.Тальоні та хореографічний образ «Сильфіда», балетний костюм у виставах М.Петіпа, костюм артистів балету початку XX ст., роль художників «Світу мистецтва» у створенні нового типу танцювального костюму, костюми до балетних вистав «Російських сезонів», сучасний балетний костюм.

2. Костюм виконавців народно-сценічного танцю.

Прийоми стилізації фольклорних костюмів для народно-сценічної хореографії. Вимоги танцювального мистецтва до сценічних костюмів. Приклади сценічних костюмів видатних професійних колективів народно-сценічного танцю.

3. Костюм виконавців сучасної хореографії та бальної хореографії.

Особливості костюмів виконавців модерн танцю. Вплив творчої діяльності Рут Сен-Дені, Теда Шоуна, Марти Грехем та інших видатних хореографів на розвиток сценічних костюмів. Характерні риси сучасних костюмів виконавців модерн-джаз танцю. Вплив модних тенденцій побутового одягу та молодіжної «вуличної моди» на сценічні костюми виконавців сучасного популярного танцю.

Загальна характеристика костюмів виконавців бального танцю. Вимоги до костюмів виконавців бального танцю, прийняті Міжнародними організаціями конкурсних танців.

Семінарське заняття: Танцювальний костюм різних видів хореографічного мистецтва – 2 год.

ДОДАТОК

Правила виготовлення ескізу танцювального костюму та ескізу оформлення сценічної площадки.

Кожному студенту необхідно підготувати 2 ескізи танцювальних костюмів. 1 ескіз – костюм на основі національного вбрання XIX ст. будь-якого народу світу для виконання народно-сценічного танцю; 2 ескіз – костюм для певного хореографічного образу для виконання танцювального номеру будь-якого виду хореографічного мистецтва (бажано для народно-сценічного танцю). Цей ескіз може бути створений на основі історичного одягу періоду від Давнього Світу до поч. XX ст., побутового одягу XX ст., тощо. Основою для вибору хореографічного образу, для якого необхідно створити 2 ескізи костюму, можуть стати, наприклад, художні образи літератури, народних пісень та казок; абстрактні образи: «весна», «кохання», «доля», «вітер», тощо.

Ескізи костюмів можуть бути створені для виконавців будь-якого віку та статі. Можна розробити ескіз для одного виконавця або для двох (наприклад, чоловічий та жіночий костюми для виконання танцю самба).

Ескіз костюму до танцювального номеру виконується на стандартному аркуші формату A4 креслярського або малювального паперу фарбами, кольоровими олівцями або фломастерами.

В центрі аркуша необхідно розмістити зображення костюму (при необхідності не тільки вид попереду, але і вид позаду). Обов'язково малюються усі складові елементи костюму: одяг, взуття, зачіска, головний убір, грим, доповнення. При недостатності малювальних звичок такі елементи як взуття, зачіска, головний убір, грим, доповнення можуть бути означені схематично, або описані на другому аркуші.

На окремому аркуші треба намалювати усі деталі (кожну орему) з яких складається одяг, а також ті, які формують зовнішній силует костюму, або знаходяться за основним одягом (корсет, каркас, нижня спідниця і т.д.).

Слід написати з якої тканини, або з якого іншого матеріалу (папір, поліетилен, тасьма і т.д.), буде виготовлятися кожна деталь одягу та кожний елемент костюму. Необхідно пояснити добір тканини, її якість, фактуру, малюнок. Поруч розміщаються зразки орнаменту у збільшеному масштабі та зазначаються види оздоблення.

Якщо ескіз костюму створений на основі національного або історичного, треба написати певні назви кожної деталі костюму, а також пояснити чим ескіз відрізняється від першоджерела (яка проведена стилізація костюму).

На окремому аркуші студент має указати: для якого виду хореографічного мистецтва створено ескіз танцювального костюму; для якого хореографічного образу; для якого віку виконавця.

Крім ескізів танцювальних костюмів кожному студенту необхідно підготувати 1 ескіз оформлення сценічної площадки. Цей ескіз має бути створений до того ж танцювального твору, що і один із ескізів костюму.

Ескіз оформлення сценічної площадки виконується на стандартному аркуші формату А4 креслярського або малювального паперу олівцями, фарбами або фломастерами.

Необхідно накреслити план сценічної площадки (вид попереду), схематично відобразити на ньому деталі оформлення: куліси, станки, декорації. На окремому аркуші слід написати: з яких матеріалів будуть виготовлені елементи оформлення.

3.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва розділів та тем	Усього годин	Ауд.	Лекц	Сем.	Сам.р
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Народний костюм ХІХ ст. різних регіонів України						
1	Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму	3	1	1	-	2
2	Художні особливості українського костюму	9	3	1	2	6
3	Основні різновиди компонентів українського вбрання	3	1	1		2
4	Традиційне вбрання запорізьких козаків	3	1	1	-	2
5	Народний костюм Центрального регіону України	3	1	1	-	2
6	Народний костюм Слобожанщини	3	1	1	-	2
7	Народний костюм Поділля	3	1	1	-	2
8	Народний костюм Українського Полісся	3	1	1	-	2
9	Народний костюм Карпатського регіону України	3	1	1	-	2
10	Народний костюм південного регіону України	3	1	1	-	2
Разом		36	12	10	2	24
Розділ 2. Народний костюм ХІХ ст. різних країн і народів						
11	Російський народний костюм		1	1	-	2
12	Білоруський народний костюм		0,5	0,5	-	1
13	Польський народний костюм		0,5	0,5	-	1
14	Угорський народний костюм		0,5	0,5	-	1
15	Молдавський народний костюм		0,5	0,5	-	1
16	Іспанський народний костюм		0,5	0,5	-	1
17	Циганський народний костюм		0,5	0,5	-	1
18	Грузинський національний костюм		0,5	0,5	-	1
19	Кримсько-татарський народний костюм		0,5	0,5	-	1
20	Болгарський народний костюм		0,5	0,5	-	1
21	Єврейський народний костюм		0,5	0,5	-	1
22	Народний костюм різних країн ХІХ ст.		4	-	4	8
Разом		30	10	6	4	20
Розділ 3. Сценічне оформлення хореографічної вистави						

23	Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави.	7,5	2,5	0,5	2	5
24	Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання.	3	1	1	-	2
25	Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени.	3	1	1	-	2
26	Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.	1,5	0,5	0,5	-	1
27	Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.	9	3	1	2	6
Разом		24	8	4	4	16
Кількість годин за весь курс		90	30	20	10	60

3.3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кільк. год.
1	Традиційні прийоми оздоблення одягу різних регіонів України	2
2	Народний костюм різних країн XIX ст.	4
3	Сценографія хореографічних вистав – історія та сучасність	2
4	Танцювальний костюм різних видів хореографічного мистецтва	2
Разом		10

3.4. ТЕМИ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кільк. год.
1	Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму	6
2	Художні особливості українського костюму	2
3	Основні різновиди компонентів українського вбрання	2
4	Традиційне вбрання запорізьких козаків	2
5	Народний костюм Центрального регіону України	2
6	Народний костюм Слобожанщини	2
7	Народний костюм Поділля	2
8	Народний костюм Українського Полісся	2
9	Народний костюм Карпатського регіону України	2
10	Народний костюм південного регіону України	2
11	Російський народний костюм	2
12	Білоруський народний костюм	1
13	Польський народний костюм	1
14	Угорський народний костюм	1
15	Молдавський народний костюм	1
16	Іспанський народний костюм	1
17	Циганський народний костюм	1
18	Грузинський національний костюм	1
19	Кримсько-татарський народний костюм	1
20	Болгарський народний костюм	1
21	Єврейський народний костюм	1
22	Народний костюм різних країн XIX ст.	8
23	Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів	5

	хореографічної вистави.	
24	Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання.	2
25	Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени.	2
26	Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.	1
27	Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.	6
Разом		60

3.5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекційні, семінарські заняття, самостійна робота, підготовка домашніх завдань (малюнки вишивок, окремих компонентів національного одягу, схематичне зображення типів крою), виконання ескізів костюму та ескізу оформлення сцени, наочні (ілюстрація, демонстрація), методи стимулювання і мотивації, методи перевірки знань на практиці.

4. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Форми контролю

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку.

Передбачено рубіжні етапи контролю у формі письмового опитування або тестування, перевірки виконання домашніх завдань (малюнки вишивок, окремих компонентів національного одягу, схематичне зображення типів крою), оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях.

4.2. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Розділ 1 (31 балів)	Розділ 2 (25 балів)	Розділ 3 (24 балів)	Підсумкове опитування	Сума
Відвід. занять – 6 занять по 1 балу = 6 балів Відповідь на семінарі – 5 балів Перевірка самостійної роботи (домашні завдання) – 10 балів Письм. опит. – 10 балів	Відвід. занять 5 – занять по 1 балів = 5 балів Перевірка самостійної роботи (домашні завдання) – 10 балів Відповідь на семінарі – 2 семін. по 5 балів = 10 балів	Відвід. занять 4 – заняття по 1 балів = 4 балів Відповідь на семінарі – 2 семін. 10 балів Ескіз костюму – 5 балів Ескіз оформлення сцени – 5 балів		

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

4.3. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль – 20 балів

Відвідування занять – 0,5 балів (25 лекційних занять, 5 – семінарських занять по 0,5 балів =15 балів)

Відповідь на семінарському занятті – 5 бали (5 семінарів = 25 балів)

Письмове опитування – 10 балів

Перевірка самостійної роботи (домашні завдання) – 20 балів

Ескіз костюму – 5 балів

Ескіз оформлення сцени – 5 балів

4.4 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Пакет навчально-методичного забезпечення:
Робоча програма (силабус)

- Методичні рекомендації до семінарських занять
 Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
2. Правила виготовлення ескізу танцювального костюму та ескізу оформлення сценічної площадки
 Словник основних термінів та понять
 3. Фото та відео зображення національних костюмів, варіантів оформлення сценічного майданчика

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

6.1. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Берёзкин В. И. Искусство оформления спектакля М. : Знание, 1986
2. Берёзкин В. И. Искусство сценографии мирового театра Т. 1 от истоков до середины XX века М. : ЛКИ, 2011
3. Берёзкин В. И. Искусство сценографии мирового театра Т. 10. Сценографы России М. : Красандр, 2011
4. Берёзкин В. И. Искусство сценографии мирового театра Т. 12. Сценографы России в контексте истории и современной практики мирового театра М. : Красандр, 2011
5. Васіна З. О. Український літопис вбрання Т. II К. : Мистецтво, 2006
6. Захаржевская Р. Костюм для сцены М. : Совет. Россия, 1967
7. Захарчук-Чугай Р. В. та ін. Українське народне декоративне мистецтво Київ : Знання, 2012
8. Исенко С. П. Русский народный костюм и его сценическое воплощение: Учеб. пособие М.: Профиздат, 1999
9. Камінська Н.М. та ін. Костюм в Україні від епохи Київської Русі до XXI століття Харків: Золоті сторінки, 2004.
10. Кара-Васильєва Т. та ін. Українська народна вишивка Київ : Либідь, 1996.
11. Уклад. О. М. Курдупова Народний костюм та сценічне оформлення танцю [Електронний ресурс] : програма та навч.-метод. матеріали з дисципліни Харків: ХДАК, 2017
12. Мерцалова М.Н. История костюма: очерки истории костюма М. : Искусство, 1972
13. Мерцалова М. Н. Поэзия народного костюма [Електронний ресурс] М. : Молодая гвардия, 1988
14. Малыгина И. Грим и костюм в современном спектакле М, 1963.
15. Наулко В. І. Культура і побут населення України: Навч. посіб К, 1993, 1991.
16. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма Київ : Либідь, 1996.

17. Ніколаєва Т. О. Український костюм: надія на ренесанс К. : Дніпро, 2005.
18. Плаксина Э. Б. История костюма: стили и направления: учеб. пособие М. : АСАДЕМіА, 2004.
19. Авт.-сост. Н. Соснина Русский традиционный костюм: Ил. энцикл. СПб. : Искусство-СПБ, 2001.
20. Сидоренко В. И. История стилей в искусстве и costume Ростов н/Д. : Феникс, 2004.
21. Стасько Б. та ін. Український народний одяг (західні етнографічні регіони) Івано-Франківськ : Плай, 2009.
22. Сыромятникова И. С. Искусство грима и причёски М. : АСАДЕМіА, 2000.
23. Френкель М. Пластика сценического пространства Киев : Мистецтво, 1987.
24. Френкель М. Современная сценография Киев : Мистецтво, 1980.
25. Ходес-Поляновская Р. И. Костюмы литературных героев К. : Рад. школа, 1971.
26. Шевнюк О. Л. Історія костюма: навч. посібник Київ : Знання, 2008.
27. Школьников С. П. Причёски, головные уборы и украшения для сцены Минск : Высшэйш. шк, 1975.
28. Шульгина А. Н. Костюмы для танцевальных и хоровых коллективов [Электронный ресурс] М. : Профиздат, 1974.

Додаткова

1. Базанов, В. В. Сцена XX в. [Текст]: учеб. пособие для театральных ВУЗов и средних специальных учебных заведений) / В. В. Базанов. – Л. : Искусство. Ленинградское отделение, 1990. – 240 с.
2. Базанов, В. Техника и технология сцены [Текст]: учеб. пособие для высших и средних учебных заведений искусства и культуры / Вадим Базанов. – Л.: Искусство, 1976. – 368 с.
3. Бартошек, Г. Королевский наряд [Текст] / Бартошек Г. // Польша. – 1961. – № 10. – С. 34-35.
4. Велева, М. Народная одежда болгар [Текст] / Мария Велева, Евгения Лепавцова. – София.: Изд-во Болгарской академии наук, 1961. – 334 с.
5. Гарас, Г. Майстри народного мистецтва [Текст] : альбом / Георгій Гарас. – К. : Мистецтво, 1970. – 30 с.
6. Градова, К. Театральный костюм. Книга 2. Мужской костюм [Текст] / Кира Градова – М. : Искусство, 1987. – 349 с.
7. Градова, К. Театральные костюмы. Книга 1. Женский костюм [Текст] /

- Кира Градова, Екатерина Гутина. – М. : Искусство, 1976. – 312 с.
8. Джексон, Ш. Костюм для сцены [Текст] / Шейла Джексон – М. : Искусство, 1984. – 143 с.
 9. Димитриу, М. Молдавский национальный костюм [Текст] / Марианна Димитриу, Валентин Зеленчук. – Кишинев. : Тимпул, 1975. – 176 с.
 10. Дулебо, Г. Одяг білоруських селян (кінець ХІХ початок ХХ ст.) [Текст] / Г. Дулебо // Народна творчість та етнографія, 1971. – №2. – С.87-89.
 11. Ефимова, Л.В. Костюм в России XV-нач. ХХ в. [Текст] / Л. В. Ефимова, Т. С. Алёшина, С. Ю. Самонин. – М.: Арт-Родник, 2000. – 231 с.
 12. Калашникова, Н. Одежда народов СССР [фотоальбом] / Наталья Калашникова, Галина Плужникова. – М.: Планета, 1990. – 224 с.
 13. Кара-Васильєва, Т. В. Вишивка в оформленні одягу [Текст] / Т. Кара-Васильєва // Нар. творчість та етнографія. – 1978. – № 5. – С. 10-12.
 14. Кара-Васильєва, Т. В. художньо-образна структура полтавської вишивки [Текст] / Кара-Васильєва Т. // Нар. творчість та етнографія. – 1980. – № 4.
 15. Кара-Васильєва, Т.В. Полтавська народна вишивка [Текст] : альбом / Т. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 1983. – 40 с.
 16. Кирсанова, Р. Сценический костюм и театральная публика в России ХІХ в [Текст] / Раиса Кирсанова – М. : Артист. Режиссер. Театр., 2000. – 383 с.
 17. Кларамунт, А. Искусство танца фламенко [Текст] / Альфонсо Кларамунт, Флора Альбайсин. – М.: Искусство, 1984. – 182 с.
 18. Кобилинська, Н. Поясне вбрання жінок Житомирського Полісся [Текст] / Кобилинська Н. // Нар. мистецтво. – 2001. – № 3-4.
 19. Козлова, Т. Цвет в костюме. (Из цикла лекций «Моделирование и конструирование одежды») [Текст] / Татьяна Козлова – М. : Легпромбытиздат, 1989. – 39 с.
 20. Косаківський, В. Одяг подолян ХІХ-ХХ ст. [Текст] / Косаківський В. // Нар. творчість та етнографія. – 2001. – № 4.
 21. Косачова, О. Український народний орнамент [Текст] : альбом / Косачова О. – К. : Мистецтво, 1979. – 28 с.
 22. Костюмы народов Средней Азии: историко-этнографические очерки [Текст] /отв. ред. О. Сухарева – М.: Наука, 1979. – 240 с.
 23. Красовская, В. Западноевропейский балетный театр: очерки истории. Романтизм [Текст] / Вера Красовская – Л. : Искусство, 1996. – 486 с.
 24. Красовская, В. Русский балетный театр второй половины ХІХ в. [Текст] / Вера Красовская – Л. -М. : Искусство, 1963. – 551 с.
 25. Красовская, В. Русский балетный театр начала ХХ в. Часть I. Хореографы [Текст] / Вера Красовская – Л. : Искусство, 1971. – 526 с.
 26. Кульчицька, О.А. Народний одяг західних областей УРСР [Текст] : альбом : набір листівок / Кульчицька О.А. – К. : АН УРСР, 1959. – 74 с.

27. Манучарова, Н. Орнамент української вибійки. [Текст] / Манучарова Н. – К. : Мистецтво, 1960. – 68 с.
28. Матейко, К.І. Український народний одяг [Текст] / К.І.Матейко. – К. : Наукова думка, 1977. – 223 с.
29. Михайлова, А. Образ спектакля [Текст] / Алла Михайлова – М. : Искусство, 1978. – 247с.
30. Михайлова, А. Сценографія: теорія і опьгг [Текст] очерки / Алла Михайлова – М. : Советский художник, 1990. – 336 с.
31. Моисеенко, Е. Костюм уральской казачки [Текст] / Елена Моисеенко // в кн.: Сообщения Государственного ордена Ленина Эрмитажа. – Л.: Искусство. – Вып. 50. – С. 30-31.
32. Молдавский национальный костюм [Текст] / автор текста и составитель Валентин Зеленчук. – Кишинев.: Тимпул, 1985. – 143 с.
33. Муллер, Н. Каба, лечаки, черкеска, чаха (Из истории грузинского костюма: заметки художника) [Текст] / Н. Муллер // Наука и жизнь. – 1989. – № 3. – С. 92-93.
34. Николаева, Т. А. Украинская народная одежда. Среднее Поднепровье [Текст]: монография / Т. А. Николаева. – К. : Наукова Думка, 1988. – 246 с.
35. Николаева, Т. А. Художественные особенности народной украинской одежды конца XIX-начала XX в. как объект этнографического исследования [Текст] / Николаева Т. А. // Сов. этнография. – 1988. – № 6.
36. Ніколаєва, Т. О. Особливості народного вбрання українського населення Прикарпаття [Текст] / Т. О. Ніколаєва, Т. В. Кара-Васильєва // Нар. творчість та етнографія. – 1988. – № 3.
37. Пармон, Ф. Композиция костюма: одежда, обувь, аксессуары [Текст] / Федор Пармон – М. : Легпромбытиздат, 1997. – 316 с.
38. Пожарская, М. Русские сезоны в Париже: эскизы декораций и костюмов 1908–1929 [Текст] / Милица Пожарская – М. : Искусство, 1988. – 291 с.
39. Русский народный костюм [альбом] / автор-составитель Ефимова Людмила. – М.: Советская Россия, 1989 – 309 с.
40. Русский народный костюм: из собрания Государственного музея этнографии народов СССР. [альбом] / авторы текста и составители Молотова Людмила, Соснина Надежда – Л.: Художник РСФСР, 1984. – 223 с.
41. Савчук, Г. Гуцульські жіночі прикраси [Текст] / Нар. творчість та етнографія. – 1987. – № 5.
42. Стельмашук Г. Г. Традиційний одяг Житомирщини [Текст] / Г.Г. Стельмашук // Нар. творчість та етнографія. – 1980. – № 6.
43. Стельмашук, Г.Г. Традиційні головні убори українців [Текст] / Г.Г.Стельмашук – К. : Наукова думка, 1993. – 238 с.
44. Степанова, К. Костюм для сцены [Текст] : учеб. пособие по курсу «Оформление спектакля» для студентов режиссерского и балетмейстерского факультетов театральных ВУЗов / Степанова К. – М. : ГИТИС, 1981. – 120 с.

45. Степанова, К. Костюм и эпоха: о художественной выразительности костюма на сцене на примере исторического костюма Западной Европы XV–XVIII в.в. [Текст] \ К. Степанова – М. : ГИТИС, 1978. – 96 с.
46. Студенческая, Е. Одежда [Текст] / Е. Студенческая // в кн.: Культура и быт народов Северного Кавказа. – М.: Искусство, 1968. – С. 150-156.
47. Сыркина, Ф. Русское театральное–декорационное искусство [Текст] / Флора Сыркина, Елена Костина – М. : Искусство, 1978. – 246 с.
48. Тканко О. Головні жіночі убори Поділля [Текст] / Ольга Тканко // Нар.творчість та етнографія. – 1988. – № 6.
49. Трушкэ, С. Румынский национальный костюм [Текст] / Сильвиу Трушкэ // Румыния, 1973. – № 4. – С. 30-32.
50. Українське народне вбрання [Текст] : набір листівок / упоряд. Оксана Косміна. – К. : Балтія-друк, 2005. – 12 с.
51. Українське народне мистецтво. Вбрання. [Текст] / уклад. : Колос С.Г. – К. : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. – 327 с.
52. Шевнюк, О. Традиційний костюм Індії [Текст] / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. – 2006. – № 4. – С. 52-55.
53. Шевнюк, О. Костюм арабського сходу [Текст] / Олена Шевнюк // Мистецтво та освіта. – 2007. – № 1. – С. 52-55.
54. Шевнюк, О. Традиційний костюм Китаю [Текст] / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. – 2006. – № 3. – С. 53-
55. Шевнюк, О. Традиційний костюм Японії [Текст] / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. – 2006. – № 2. – С. 53-57.
56. Шоткова, Б. Словацкіє народніє костюми [Текст] / Шоткова Б. // Чехословакия. – 1956. – № 1. – С. 12-17.

Навчальне видання

НАРОДНИЙ КОСТЮМ

Силабус

для студентів факультету хореографічного мистецтва
спеціальність 024 «Хореографія»

освітньої програми НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ

Укладач О. М. КУРДУПОВА

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір та верстка О. М. Курдупова

